

*“Uroj që Shqiponja, të cilën e shikojmë në flamurin e vendit tuaj,
t’ju kujtojë gjithnjë shpresën, për ta mbështetur përherë besimin tuaj në Hyjin,
që nuk zhgënjën, por është gjithnjë përkrah nesh, posaçërisht në çaste të
vështira.”*

PAPA FRANÇESKU

Kisha dhe Jeta

ORGAN I PËRMUAJSHËM INFORMACIONI I METROPOLISË TIRANË-DURRËS Nr. 9 NËNTOR 2017 Çmimi 30 lekë

BARIU DËGJOFTË ZËRIN E DELEVE...!

Vizita baritore në Kamëz

FOTO GJATË MESHES TEK VARREZAT E KAMZËS

Bariu dëgjoftë zërin e deleve
Vizita Baritore në Famullinë
e Shën Alfonsit në Kamëz

Nga Atë Laureano Del Otero *faqe 3*

Mesazhi i shenjërisë
së tij Papa Françeskut

Dita e parë botërore e të varfërve *faqe 4-5*

Komisioni Kombëtar
i Edukimit Katolik Shqiptar

Nga Motër Teuta BUKA *faqe 6*

Mbi mondanitetin
shpirtëror dhe lutjen

Nga Dom Arjan DODAJ *faqe 8*

Sinodi: të rinjtë protagonistë në
ndërtimin e një bote më të mirë

faqe 9

Dokumenti i Sinodit, "hartë"
për Kishën dhe të rinjtë

faqe 9

500 vjetori i Reformimit

Nga Mons. Henricus VELDKAMP *faqe 10*

Ecjet thirrore

Nga Mt Malvina DOÇI f.m.a. *faqe 10*

Flamuri kuq e zi

Nga Gjoshë VASIA *faqe 11*

SHPIRTRAT

Shën Anna Katharina

Emmerich (Mistike) *faqe 11*

Kalendari Liturgjik

Dhjetor 2017

Lindja e Jezu Krishtit

(Mateu 1, 18 - 25)

Lindja e Jezu Krishtit ndodhi kështu:

Maria, nëna e tij, pasi u fejuua me Jozefin, para se të banonin së bashku, u gjet shtatzënë për virtyt të Shpirtit Shenjt.

Tashti Jozefi, i fejuari i saj, pasi ishte njeri i drejtë e nuk donte ta çnderonte botërisht, mendoi ta lëshojë fshehtëzi. Posa në mendje të vet vendosi të bëjë kështu, ja se, iu duk në ëndërr engjëlli i Zotit dhe i tha: "Jozef, biri i Davidit, mos ki frikë ta marrësh Marinë, të fejuarën tënde, sepse foshnja që është zënë në të, u zu për virtyt të Shpirtit Shenjt. Ajo do të lindë djalë e ti ngjitja emrin Jezus, sepse Ai do ta shëlbojë popullin e vet prej mëkateve të tija." E gjithë kjo ngjau që të shkante në vend fjala e Zotit e thënë nëpër profetin:

"Qe, Virgjëra do të mbesë shtatzënë e do të lindë një djalë, të cilit do t'ia ngjesin emrin Emanuel që do të thotë: Hyji me ne!"

Jozefi, si u zgjua nga gjumi, bëri sikurse i urdhëroi engjëlli i Zotit: e mori në shtëpi të fejuarën e vet. E, pa pasur marrëdhënie martesore me të, ajo lindi djalin, të cilit ia ngjiti emrin Jezus.

3 dhjetor – E DIELA e I E ARDHJES (B), Sh. Françesk Ksavieri

04 dhjetor – Sh. Gjoni i Damaskut

06 dhjetor – ShënKolli

07 dhjetor – Sh. Ambrozi

08 dhjetor – ZOJA E PAPËRLYER

09 dhjetor – Sh. Gjon Didak Kuahtlatoatzin

10 dhjetor – E DIELA e II E ARDHJES (B)

11 dhjetor – (A), Sh. Damazi I

12 dhjetor – Sh. Maria V. e Guadalupe

13 dhjetor – Sh. Luçia

14 dhjetor – Sh. Gjoni i Kryqit

17 dhjetor – E DIELA e IV E ARDHJES (B)

21 dhjetor – Sh. Pjetër Kanizi

23 dhjetor – Sh. Gjoni nga Kety

24 dhjetor – E DIELA e IV E ARDHJES (B)

25 dhjetor – KRISHTLINDJA

26 dhjetor – Sh. Shtjefni

27 dhjetor – Sh. Gjoni

28 dhjetor – Shenjtërit e pafajshëm

29 dhjetor – Tetëditëshi i Krishtlindjes, Sh. Toma Beket

30 dhjetor – Tetëditëshi i Krishtlindjes

31 DHJETOR – FAMILJA SHEJTE (B), SH. SILVESTRI

Drejtor i përgjithshëm:

Imzot George Frenco

Kryeredaktor:

D. Marjan Lumçi

Sekretar:

Ferdinand Ndocaj

Redaksia:

Kolec Çefa

Ana Stakaj

Zef Skanjeti

Elidon Dodaj

Grafika:

Pjerin Sheldija

Foto: Pici

Adresa:

Katedralja e Shën Palit,

Bulevardi Zhan D'Ark,

Tiranë, Shqipëri

E-mail: kisha.jeta@gmail.com

www.kishadhejeta.com

Bariu dëgjoftë zërin e deleve

Vizita Baritore në Famullinë e Shën Alfonsit në Kamëz

Nga Atë Laureano Del Otero CSSR

Arqipeshkvi ynë, Imzot Gjergj Frendo AOP, ka bërë vizitën baritore në fund të këtij viti në Famullinë e Shën Alfonsit. Famullia përfshin Kishën e Kamzës dedikuar Shën Alfonsi Maríá de Liguori, dhe ka si filiale Kishën e Fushë-Krujës (“Shën Maria e Ngjitur në Qiell”, Kishën Luzit, të “Shën Kjarës” në Arrameras) dhe bashkësinë katolike që banon në qytetin e Krujës. Në Famullinë e Shën Alfonsit gjenden dhe shërbejnë 4 bashkësi rregulltare: Misionarët Redentoristë (Kamëz), Motrat Françeskane të Shenjtja Filippa Mareri (Valias), Motrat Shërbëtoret e Hyjit të Virgjërës të Matara (Arrameras) dhe Motrat Kanosiane (Krujë), për më tepër një Motër Dominikane nga Bathorja që shërben në Kishën e Luzit.

Bariu ynë i ka takuar besimtarët nëpër kremtime dhe takime të ndryshme, nga e dela 19 deri më 26 nëntor. Fillimi i vizitës baritor ka qenë në Kishën e Kamzës, kur një grup i madh besimtarësh e kanë pritur Arqipeshkvin në oborin e kishës. Aty, pas stërpikjes me ujin i bekuar, Imzot Frendo shpjegoi domethënien e vizitës, sidomos duke përdorur moton e stemës ipeshkvo-re e tij: “Bariu dëgjoftë zërin e deleve”. Të dielën më 19 nëntor ka qënë dita e parë botërore për të

Varfërit. Gjatë Meshës së Shenjtë, fëmijët e grupit të kungimit të parë kanë ofruar disa ushqime për të varfërit, si shenjë e bamirësisë dhe e dashurisë për njëri tjetrin. Arqipeshkvi i ftoj besimtarëve për të bërë shenja konkrete dhe te

sinqerta për të ndihmuar të varfërit që banojnë në Famullinë e Shën Alfonsit. Atë të dielë, pasdite, imzot Frendo ka kremtuar Meshën e Shenjtë në kishën e Shën Marisë në Luz.

Të martën, më datë 21 nëntor, arqipeshkvi kremtoi Meshën e Shenjtë në varrezat katolike të Kamzës, që quhen të ‘Shën Palit’ dhe ndodhen në Qnam, afërsisht 20 kilometra nga Kisha e Kamzës, dhe është një varrezë vetëm për besimtarët katolike. Pastaj, Imzot Frendo vizitoi disa të sëmurë të famullisë dhe e ka parë qendrën e “Shën Nënë Tereza”, në Valias, që akoma është vetëm një fushë e madhe përgatitur për lojëra dhe aktivitete. Famullia ka dëshirë për të ndërtuar atje një qendër baritore për të realizuar oratorin për fëmijë dhe një qendër formimi për të rinjtë dhe të rritur. Të premten, më 24 nëntor, Arqipeshkvi ka vizituar shtëpinë për persona me aftësi të kufizuara në “Shën Luigji Orione”, Arrameras, ku shërbejnë Motrat Shërbëtoret e Hyjit. Të shtunën, më datë 25 nëntor, në mëngjes, imzot Frendo ka takuar grupet e katekizmit të famullisë së Shën Alfonsit dhe animatorët e grupit Chiro, themeluar nga Dom Korado 13 vite përpara. Po atë pasdite, Arqipeshkvi ka kremtuar Meshën e Shenjtë në Krujë. Mbarimi i vizitës baritore u mbyll të dielën e Krishtit Mbret në Kishën e Kamzës. Të rinjtë e Krezimit në fillim të meshës kanë ndërtuar një kishë me polisterol por rastësisht të shtrembërt, gjë që ka bërë ta mbështesin në altar që të qëndrojnë në këmbë, prandaj, Imzot Frendo shpjegoi që ne, si Kisha, kemi nevojë për mbështetjen e Krishtit (altari) për të qëndruar në fe dhe në dashuri.

Falënderojmë Zotin sepse në të vërtetë, në Famullinë tonë, e kemi dëgjuar zërin e bariut dhe bariu na ka dëgjuar neve. Ndërkohë që zëri i Zotit vazhdon të jehojë në zëmrat tona.

Mesazhi i shenjërisë së tij Papa Françeskut

Dita e parë botërore e të varfërve

E diela e 33-të gjatë vitit 19 Nëntor 2017

Mos të duam me fjalë, por me vepra

1. “Fëmijëzit e mi, mos të duam me fjalë e me gjuhë, por me vepra e në të vërtetë” (1 Gjn 3:18). Këto fjalë të Gjonit Apostull shprehin një urdhërore që asnjë i krishterë të mos e shpërfillë. Serioziteti me të cilin “dishepulli i dashur” e dorëzon urdhrin e Jezuit në ditët tona bëhet edhe më i qartë nga kontrasti midis *fjalëve boshe* aq të shpeshta në buzët tona dhe *veprave konkrete* kundër të cilave jemi të thirrur që ta masim veten. Dashuria nuk ka alibi. Sa herë që fillojmë të duam ashtu si Jezusi donte, duhet ta marrim Zotin si shembullin tonë; sidomos kur bëhet fjalë për të dashur të varfërit. Biri i mënyrës së dashurisë së Hyjit është i mirënjohur dhe Gjoni e tregon qartë. Ai qëndron në dy shtylla: Hyji na deshi i pari (krh. 1 Gjn 4, 10, 19) dhe na deshi duke e dhuruar plotësisht vetveten për ne, duke e ofruar jetën e vet (krh. 1 Gjn 3, 16).

Një dashuri e tillë nuk mund të mbetet pa përgjigje. Edhe pse ofrohet pa kushte, duke mos kërkuar asgjë në këmbim, i ndez zemrat që të gjithë ata që e përjetojnë atë, janë të detyruar të duan përsëri, pavarësisht nga kufizimet dhe mëkatet e tyre. Megjithatë, kjo mund të ndodhë vetëm nëse e mirëpresim mirësinë e Hyjit, dashurinë e tij të mëshirshme, sa më plotësisht që të jetë e mundur në zemrat tona, që vullneti ynë e, madje edhe emocionet tona tërhiqen që ta duan si Hyjin ashtu edhe të afërmin. Në këtë mënyrë, mëshira që përhapet – ashtu siç ishte – nga zemra e Trinisë mund t’i japë formë jetës sonë dhe të sjellë dhembshuri dhe vepra mëshire për të mirën e vëllezërve dhe motrave tona në nevojë.

2. “Ky skamnor e thirri në ndihmë e Zoti e dëgjo!” (Ps 34:6). Kisha gjithmonë e ka kuptuar rëndësinë e këtij thirrjeje. Ne kemi një dëshmi të jashtëzakonshme të saj në faqet e para të Veprave të Apostujve, ku Pjetri kërkon që shtatë burra “plot me Shpirt Shenjt e me urti” (6:3), të zgjidhen për shërbimin e kujdesit ndaj të varfërve. Kjo është sigurisht një nga shenjat e para të hyrjes së komunitetit të krishterë në skenën botërore: shërbimi ndaj të varfërve. Komuniteti më i hershëm kuptoi se të qenit dishepull i Jezusit donte të thoshte që ta shfaqje vëllazërinë dhe solidaritetin, duke iu bindur shpalljes së Mësuesit se të varfërit janë *të lum* dhe *trashëgimtarë* të Mbretërisë së Qiellit (Mt 5,3).

“Ata shitnin pronat dhe pasuritë që kishin dhe ua ndanin të gjithëve sipas nevojës së secilit.” (Acts 2:45). Në këto fjalë, ne shohim të shprehur qartë shprehjen e shqetësimit të gjallë të të krishterëve të parë. Luka Ungjilltar, i cili më shumë se çdo tjetër flet për mëshirën, nuk e ekzagjeron kur përshkruan praktikën e ndarjes në komunitetin e hershëm. Përkundrazi, fjalët e tij u drejtohen besimtarëve në çdo brez, kështu edhe neve, për të mbështetur dëshmitë tona dhe për të inkurajuar kujdesin tonë për ata që kanë më shumë nevojë. I njëjti mesazh transmetohet me

bindje të ngjashme nga Jakobi Apostull. Në Letrën e tij, ai nuk kursen asnjë fjalë: “Dëgjoni, vëllezërit e mi të dashur! A nuk i zgjodhi Hyji ata që për sy të botës janë skamnorë për t’i bërë të pasur në fe dhe trashëgimtarë të Mbretërisë që ua ka premtuar atyre që e duan? E ju e përbuzët skamnorin! Po a nuk ju marrin nëpër këmbë pikërisht pasanikët? ... Ç’dobi, o vëllezërit e mi, nëse ndokush thotë se ka fe, në qoftë se nuk i ka veprat? A thua mund ta shpëtojë vetëm feja? Në qoftë se ndonjë vëlla ose ndonjë motër janë të zhveshur ose pa ushqimin e përditshëm, dhe ndokush prej jush u thotë: “Shkoni në paqe! Nxehuni dhe ngijuni!”, por nuk u jepni çka u nevojitet për trup, ç’dobi?! Kështu edhe feja: në qoftë se nuk i ka veprat, është e vdekur në vetvete. (2:5-6.14-17).

3. Megjithatë, ka pasur kohëra kur të krishterët nuk e kanë dëgjuar plotësisht këtë apel dhe kanë marrë një mënyrë të të menduari të kësaj bote. Megjithatë, Shpirti Shenjt nuk ka dështuar që t’i thërrasë për ta mbajtur shikimin e tyre të fiksuar në atë që është thelbësore. Ai ka ngritur burra dhe gra që, në mënyra të ndryshme, e kanë kushtuar jetën e tyre në shërbim të të varfërve. Gjatë këtyre dy mijë vjetëve, sa faqe të historisë janë shkruar nga të krishterët të cilët, në thjeshtësi dhe përlulesi të plotë, dhe me bamirësi bujare dhe krijuese, u kanë shërbyer vëllezërve dhe motrave të tyre më të varfra!

Shembulli më i shquar është ai i Françeskut të Asizit, i ndjekur nga shumë burra dhe gra të tjera të shenjtë gjatë shekujve. Atë nuk e kënaqi *përqafimi* i të gërbulurve dhe dhënia atyre *lëmshë*, por zgjodhi të shkonte në Gubbio për të qëndruar me ta. Ai e pa këtë takim si kthesën e kthimit të tij: “Kur isha në mëkatet e mia, dukej një gjë tepër e hidhur të shihje lebrozët, dhe Zoti vetë më udhëhoqi mes tyre dhe tregova mëshirë. Dhe kur u largova prej tyre, ajo që më dukej e hidhur u shndërrua në ëmbëlsinë e mendjes dhe të trupit” (Tekst 1-3: FF 110). Kjo dëshmi tregon fuqinë shdërruese të bamirësisë dhe mënyrës së jetës së krishterë.

Ne mund të mendojmë për të varfërit thjesht si përfitues të punës sonë vullnetare të rastit, ose

të veprave të pafundme të bujarisë që e qetësojnë ndërgjegjen tonë. Sidoqoftë veprime të tilla të mira dhe të dobishme mund të jenë për të na bërë të ndjeshëm ndaj nevojave të njerëzve dhe padrejtësive që janë shpesh shkak i tyre, ato duhet të çojnë në *një takim* të vërtetë me të varfërit dhe një *bashkëndarje* që bëhet një mënyrë jetese. Lutja jonë dhe udhëtimi ynë i dishepullizimit dhe i kthimit gjëjnë konfirmimin e origjinalitetit të tyre ungjillor pikërisht në bamirësinë dhe ndarjen e tillë. Kjo mënyrë jete sjell gëzim dhe paqe shpirtërore, sepse ne prekim me duart tona *trupin* e Krishtit. Nëse vërtet dëshirojmë ta takojmë Krishtin, duhet ta prekim trupin e tij në trupat e vuajtur të të varfërve, si një përgjigje ndaj bashkimit sakramental të dhuruar në Eukaristi. Trupi i Krishtit, i thyer në liturgjinë e shenjtë, mund të shihet, nëpërmjet dashurisë dhe ndarjes, në fytyrat dhe personat më të çenuar të vëllezërve dhe motrave tona. Paralajmërimi i Shën Gjon Krizotomës mbetet gjithmonë në kohën e duhur: “Nëse doni ta nderoni trupin e Krishtit, mos e përbuzni kur është i zhveshur; mos e nderoni Krishtin eukaristik me rroba mëndafshi dhe pastaj, duke e braktisur kishën, mohoni Krishtin tjetër që vuan nga i ftohti dhe lakuriqësia” (Hom. in Matthaëum, 50.3: PG 58).

Pra, jemi të thirrur që t’u afrohem të varfërve, t’i takojmë ata, t’i përmbushim vështrimet e tyre, t’i përqafojmë dhe t’i lëmë ata që ta ndiejnë ngrohtësinë e dashurisë që thyen vetminë e tyre. Dora e tyre e shtrirë është gjithashtu një ftesë për të dalë nga siguritë dhe ngushëllimet tona dhe për ta pranuar vlerën e varfërisë në vetvete.

4. Le të mos harrojmë kurrë se, për dishepujt e Krishtit, varfëria është mbi të gjitha një thirrje për ta ndjekur *Jezusin në varfërinë e tij*. Do të thotë të ecim pas tij dhe përkrah tij, një udhëtim që na udhëheq drejt lumturisë së Mbretërisë së qiellit (krh. Mt 5:3; Lk 6:20). Varfëri do të thotë të kesh një zemër të përlulur që pranon kufizimet dhe mëkatet tona krijuese dhe kështu na mundëson që ta kapërcejmë tundimin për t’u ndier të gjithëfuqishëm dhe të pavdekshëm. Varfëria është një qëndrim i brendshëm që shmang

shikimin e parave, karrierës dhe luksit si qëllimin tonë në jetë dhe kushtin për lumturinë tonë. Përkundrazi, varfëria krijon kushte për t'i mbajtur lirisht përgjegjësitë tona personale dhe shoqërore, pavarësisht kufizimeve tona, me besim në afërsinë e Hyjit dhe mbështetjen e hirit të tij. Varfëria, e kuptuar në këtë mënyrë, është matja që na lejon të gjykojmë se si t'i përdorim më së miri të mirat materiale dhe të ndërtojmë marrëdhënie që nuk janë as egoiste as posesive (krh. *Katekizmi i Kishës Katolike*, Nr. 25-45).

Le ta marrim, pra, si shembullin tonë Shën Françeskun dhe dëshminë e tij për varfërinë autentike. Pikërisht për shkak se ai e mbajti shikimin e tij në Krishtin, Françesku ishte në gjendje që ta shihte dhe t'i shërbente atij në të varfrit. Nëse duam që të ndihmojmë historinë të ndryshojë dhe të promovojmë zhvillimin e vërtetë, duhet të dëgjojmë britmat e të varfërve dhe të angazhohemi që t'i japim fund marginalizimit të tyre. Në të njëjtën kohë, u kërkoj të varfërve në qytetet dhe komunitetet tona që mos ta humbasin ndjenjën e varfërisë ungujllore e cila është pjesë e jetës së tyre të përditshme.

5. Ne e dimë se sa e vështirë është që bota jonë bashkëkohore ta shohë qartë varfërinë për atë që është. Megjithatë, në shumë mënyra varfëria na sfidon çdo ditë, në fytyrat e shënuara nga vuajtjet, marginalizimi, shtypja, dhuna, tortura dhe burgosja, lufta, privimi i lirisë dhe dinjitetit, injoranca dhe analfabetizmi, emergjenca mjekësore dhe mungesa e punës, trafikimi dhe skllavëria, varfëria ekstreme dhe migrimi i detyruar. Varfëria ka fytyrën e grave, burrave dhe fëmijëve të shfrytëzuar nga interesat bazë, të grimtuar nga makinacionet e pushtetit dhe të parave. Çfarë liste të hidhur dhe të pafundme do të na duhej të hartonim ku të shtonim varfërinë e lindur nga padrejtësia sociale, degjenerimin moral, lakminë e një pakice të zgjedhur dhe indiferencën e përgjithësuar!

Tragjikisht, në kohën tonë, edhe siç grumbullohet pasuria e çmendur në duart e disa të privilegjuarve, shpesh në lidhje me aktivitetet e paligjshme dhe shfrytëzimin e tmerrshëm të dinjitetit njerëzor, ekziston një rritje skandaloze e varfërisë në sektorët e gjerë të shoqërisë në të gjithë botën. Të ballafaquar me këtë skenar, nuk mund të mbetemi pasivë, aq më pak të japim dorëheqjen. Ekziston një varfëri që shtyp frymën e iniciativës së shumë të rinjve duke i shmangur nga gjetja e punës. Ekziston një varfëri që shuan ndjenjën e përgjegjësisë personale dhe i lë të tjerët të punojnë ndërkohë që kërkojnë ndere. Ekziston një varfëri që helmon pushtet e pjesëmarrjes dhe lejon hapësirë të vogël për profesionalizëm; në këtë mënyrë e dëmton meritën e atyre që punojnë dhe janë produktivë. Për të gjitha këto forma të varfërisë duhet të reagojmë me një vizion të ri të jetës dhe shoqërisë.

Të gjithë të varfërit - siç i pëlqente të thoshte të Lumit Palit VI - i përkasin Kishës nga "e drejta ungujllore" (*Fjalimi në hapjen e Sesionit të Dytë të Këshillit të Dytë Ekumenik të Vatikanit*, 29 shtator 1963) dhe kërkojnë prej nesh një mundësi themelore në emër të tyre. Prandaj, lum duart e hapura që i përqafojnë të varfrit dhe i ndihmojnë ata: janë duart që sjellin shpresë. Lum duart që arrijnë përtej çdo pengese të kulturës, fesë dhe kombësisë, dhe derdhen balsamin e ngushëllimit

mbi plagët e njerëzimit. Lum duart e hapura që nuk kërkojnë asgjë në këmbim, pa "nëse" ose "por" apo "ndoshta"; janë duart që thërrasin bekimin e Hyjit mbi vëllezërit dhe motrat e tyre.

6. Në përfundim të Jubileut të Mëshirës, dëshiroja t'i ofroja Kishës një *Ditë Botërore të të Varfërve*, kështu që në mbarë botën komunitetet e krishtera të mund të bëhen një shenjë gjithnjë e më e madhe e dashurisë së Krishtit për të varfrit dhe ata më në nevojë. Ditëve Botërore të vendosura nga Paraardhësit e mi, të cilat tashmë janë traditë në jetën e komuniteteve tona, dëshiroj t'ia shtoj këtë, e cila u shton atyre një plotësi tërësisht ungujllore, domethënë, dashurisë së veçantë të Jezuit për të varfrit.

E ftoj krejt Kishën, burrat dhe gratë vullnetmirë kudo, që ta kthejnë shikimin e tyre në këtë ditë tek të gjithë ata që shtrijnë duart e tyre dhe lutën për ndihmën dhe solidaritetin tonë. Ata janë vëllezërit dhe motrat tona, të krijuar dhe të dashur nga Ati Qiellor. Kjo ditë ka për qëllim, para së gjithash, që t'i inkurajojë besimtarët për të reaguar kundër një kulture të hedhjes dhe mbeturinave dhe të përqafojnë kulturën e takimit. Në të njëjtën kohë, të gjithë, të pavarur nga përkatësia fetare, ftohen për hapjen dhe bashkëndarjen me të varfërit nëpërmjet shenjave konkrete të solidaritetit dhe vëllazërisë. Hyji i krijoj qiejt dhe tokën për të gjithë; por fatkeqësisht disa kanë ngritur barrierë, mure dhe gardhe, duke tradhtuar dhuratën origjinale të destinuar për të gjithë njerëzimin, pa asnjë përjashtim.

7. Është dëshira ime që, në javën para Ditës Botërore të të Varfërve, e cila bie këtë vit më 19 nëntor, të Dielën e tridhjetë e tretë të kohës gjatë vitit, komunitetet e krishtera të bëjnë çdo përpjekje për të krijuar momente takimi dhe miqësie, solidariteti dhe ndihme konkrete. Ata mund t'i ftojnë të varfrit dhe vullnetarët që të marrin pjesë së bashku në Eukaristi në këtë e diel, në mënyrë të tillë që të ketë një festë edhe më autentike të Solemnitetit të Zotit tonë Jezu Krisht, Mbretit Universal, të dielën e ardhshme. Mbretëria e Krishtit është më e dukshme në Golgotë, kur i pafuqishmi, i gozhuari në kryq, i varfri, dhe i zhveshur nga gjithçka, mishëron dhe zbulon plotësinë e dashurisë së Hyjit.

Këtë të diel, nëse ka të varfër aty ku jetojmë

që kërkojnë mbrojtje dhe ndihmë, le t'i afrohem atyre: do të jetë një moment i favorshëm për ta takuar Hyjin që kërkojmë. Duke ndjekur mësimet e Shkrimit (krah. *Zan.* 18: 3-5, *Heb* 13: 2), le t'i mirëpresim ata si mysafirë të nderuar në tryezën tonë; ata mund të jenë mësues që na ndihmojnë të jetojmë më shumë në besim. Me besimin dhe gatishmërinë e tyre për të marrë ndihmë, ata na tregojnë në një mënyrë të qetë dhe shpesh të gëzueshme, sa thelbësore është të jetojmë thjesht dhe t'i dorëzohemi provanisë së Hyjit.

8. Në qendër të të gjitha nismave konkrete të kryera në këtë ditë, duhet të jetë gjithmonë *lutja*. Le të mos harrojmë se *Ati ynë* është *lutja* e të varfërve. Lutja jonë për bukë shpreh besimin tonë te Hyji për nevojat tona themelore në jetë. Çdo gjë që Jezusi na mësoi në këtë lutje shpreh dhe bashkon britmën e të gjithë atyre që vuajnë nga pasiguritë e jetës dhe mungesa e asaj që u nevojitet. Kur dishepujt i kërkuan Jezusit që t'i mësonte të luteshin, ai iu përgjigj me fjalët me të cilat të varfërit flasin me Atin tonë, në të cilin të gjithë e pranojnë veten si vëllezër e motra. *Ati ynë* është një lutje e thënë në shumës: buka të cilën e kërkojmë është "e jona", dhe kjo kërkon bashkëndarjen, pjesëmarrjen dhe përgjegjësinë e përbashkët. Në këtë lutje, të gjithë ne e njohim nevojën tonë për të kapërcyer çdo formë egoizmi, për të hyrë në gëzimin e pranimit të ndërsjellë.

9. U kërkoj Vëllezërve të mi Ipeshkvij, meshtarëve dhe diakonëve, të cilët me anë të thirrjes së tyre kanë për mision mbështetjen e të varfërve, së bashku me të gjithë personat e shenjtuar dhe të gjitha shoqatat, lëvizjet dhe vullnetarët kudo, për të ndihmuar që kjo *Ditë Botërore e të Varfërve* të ketë një traditë që konkretisht kontribuon në ungujllizim në botën e sotme.

Prandaj, kjo *Ditë e re Botërore* duhet të bëhet një apel i fuqishëm për ndërgjegjen tonë si besimtarë, duke na lejuar të rritemi në bindjen se bashkëndarja me të varfërit na mundëson të kuptojmë të vërtetën më të thellë të Ungjillit. Të varfërit nuk janë një problem: ata janë një burim nga i cili të nxjerrim, ndërsa përpiqemi të pranojmë dhe praktikojmë në jetën tonë thelbin e Ungjillit.

Nga Vatikanin, 13 qershor 2017

Në përkujtimin të Shën Antonit të Padovës

Françesku

Komisioni Kombëtar i Edukimit Katolik Shqiptar

Paraqitja e studimit të parë mbi edukimin katolik para universitare në Shqipëri në periudhën paskomuniste

Nga Motër Teuta BUKA

Koordinatorë Kombëtare e Rrjetit të Edukimit Katolik

HISTORIK I STUDIMIT EDUKIMI KATOLIK PAS RËNIES SË DIKTATURËS KOMUNISTE

Hapja e institucioneve edukative të themeluara prej misionarëve të Kishës katolike, që vinin kryesisht nga bota perëndimore, daton 1992-1993. Në ato kushte të vështira, ku nevojat e popullit ishin jetësore, misionarët e dinin se më jetësore akoma se gjërat materiale ishte edukimi dhe shkollimi.

Në Shqipërinë postkomuniste, shtegu i ri i një edukimi tërësor hapet me vështirësi. Themeluesit (ose ri themeluesit) e shkollave të para; Motrat Benedektine, etërit Jezuit, motrat dhe Etërit Salezianë, etërit Jozefinë, Motrat e Kraharorit të Shenjtë e shumë të tjerë, kuptuan shpejt se arsimit me në qendër nxënësin, që në realitetet evropiane ishte një e mirë e konsoliduar prej shumë kohësh, ishte një risi dhe urgjencë për Shqipërinë.

1.2 Një rrjet informal në favor të edukimit të gjithanshëm e gjithëpërfshirës

Drejtues të ndryshëm në edukim ndjenë urgjencën se duheshin bashkuar forcat për formimin e mësuesve. Brezi i mësuesve të asaj kohe gjendej i përgatitur nga ana shkencore, por për nga mënyra e mësimdhënies pasqyrore fort stilin me një kah të vetëm të mësimdhënies (mësues - nxënës), tipike e kohës së diktaturës.

Krijimi i Komisionit të Edukimit Katolik lind që nga 1996 si nevojë për të vënë forcat së bashku rreth formimit të përbashkët të mësuesve. Kështu, shumë shpejt, me mbështetjen Kon-

ferencës Ipeshkvnore dhe të deleguarit të saj për edukimin Imzot Massafres, u krijuan disa mundësi këmbimi mes Universiteteve e përvojave më të mira të pedagogjisë evropiane si Lumsa, Veprimi Katolik, Ups, etj dhe mësuesve tanë. Komisioni që mundësoi këto përvoja dhe formime, kryesohej në fillimet e veta nga dy misionarë të përkushtuar Motër Vitalba Motolese (drejtoreshë e shkollës *Zemra e Krishtit*, Shkodër) dhe Atë Gaetano Brambilasca (drejtor i Gjimnazit *Atë Pjetër Mëshkalla*, Shkodër), të cilëve edukimi katolik u është shumë mirënjohës.

Me kalimin e viteve edhe Ministria e arsimit fillon reformat për përmirësimin e cilësisë së edukimit. Institucionet arsimore të themeluara nga ente të Kishës katolike, ndërkohë shtohen dhe nga viti në vit plotësohen nivelet e çdo sholle. Nga viti 2011 e më pas, ndalet ritmi i hapjes së institucioneve të reja dhe Komisioni, akoma në mënyrë informale, koordinon reflektimin e shkollave në lidhje me identitetin e tyre, si Shkolla katolike me një popullatë plurifetare, në një kontekst plurifetar. Po ashtu Komisioni vazhdon të koordinojë punën për problematika më praktike, si përjashtim nga TVSH, mbledhja e mendimeve të stafëve të shollave për të kontribuar në hartimin e ligjit për arsimin para universitar, ku të gjitha shkollat ishin aktive dhe propozitive, etj..

Krahas me vetëdijësimin për vlerat që na karakterizojnë dhe dëshirës së madhe për të kontribuar, jo vetëm për një arsim cilësor për shkollat tona, por për një arsim cilësor në një ndërveprim të hapur e plot shpresë edhe me

institucionet shtetërore, rritet edhe nevoja për të këmbyer mendime, për të gjetur bashkë rrugët më të mira, për të shprehur në këtë fushë misionin e Kishës edukatore në ADN-në e saj.

KOMISIONI DHE FORMALIZIMI I TIJ

Komisioni duke punuar për qëndrueshmërinë dhe rritjen e cilësisë së veprimtarisë së institucioneve edukative pjesëtare të rrjetit, kupton se ka ardhur momenti të jetë më domethënëse, por duhej gjetur edhe mënyrë e shtysa e duhur.

Nxitja që prisnim na erdhi nga Renovabis, një organizatë Gjermane, që duke njohur punën tonë së afërmi, si dhe realitetin e Shqipërisë, na nxiti të krijojmë një instrument teknik, sekretariatit, për të na mbështetur në këtë ecje tashmë gati 20 vjeçare. Kështu nga janari viti 2016 Komisioni filloi projektin i forcimit të rrjetit të edukimit katolik me mbështetjen e Imzot Massafres dhe të Konferencës Ipeshkvnore. Sekretariati i Edukimit Katolik zbaton direktivat e Komisionit në realizimin e misionit të tij. Gjatë kësaj ecje dy vjeçare u përvijuan edhe më mirë profilet e punës brenda sekretariatit, duke forcuar mbështetjen në formimin e mësuesve dhe të çdo figure të stafit të shkollave, në mbështetjen ligjore, ekonomike dhe në përfaqësim. Po ashtu Komisioni gjatë kësaj periudhe përndoqi hapat e formalizimit të tij dhe tashmë është ent juridik nga data 24 maj 2017 me siglën KKEKSH.

STUDIMI PUNA RRETH STUDIMIT.

Që në fazën e hartimit të projektit në 2015, na u bë më e qartë se njohja, matja dhe reflektimi mbi punën e institucioneve tona linte për të dëshiruar, dhe që forcimi i rrjetit duhet të mbështetej në një studim sa më shterues. Me fillimin e projektit u qartësua objektivi i matjes së nivelit të nevojave të edukimit katolik për të hartuar pastaj një plan strategjik për formimin e stafëve, që t'i përgjigjej nevojave të dala nga studimi sa me më objektivitet. Kjo punë u realizua nga Komisioni dhe stafi i sekretariatit

Kështu nga qartësimi i objektiva të studimit, në bashkëpunim të ngushtë me Komisionin dhe Imzot Massafren, të bindur për mirësinë e vlerën e këtij studimi, u kalua në kërkimin në territor të ekspertëve dhe me individualizimin e tyre, u hartua projekt-plani i detajuar i studimit.

Kështu në hapat e mëtejshëm stafi i studuesve ka qenë i mbështetur përgjatë gjithë procesit me punën e përkushtuar dhe kompetente të sekretariatit dhe Komisionit. Duke lehtësuar procesin e vjeljes së të dhënave dhe çdo gjë tjetër që ka dalë gjatë udhëtimit: mbështetjes teknike të vullnetareve, monitorimin, këmbimin e ideve dhe përkthimin.

PRITSHMËRITË E KOMISIONIT NË LIDHJE ME STUDIMIN

Studimi është ndjekur me vëmendje nga të gjithë anëtarët e Komisionit. Sidomos duke konsideruar faktin se ky është studimi i parë dhe duhej pasur vëmendje për të mos rrezikuar që të “fotografohet” vetëm e tashmja por të “fotografohet” për sa e mundur procesi gati 25 vjeçar, që nga implementimi i institucioneve të para. Po ashtu, duke ndjekur hap pas hapi raportet e studiuesve, është kujdesur që të nxiten ata vetë të nxjerrin në pah realitetin pa pasur droje nga qasja kritike dhe e hapur, me qëllimin që kjo punë të jetë e vlefshme për të përshkruar ecjen e rrjetit tonë në të ardhmen, me hapa konkrete, strategji largpamëse e sidomos larg nga çdo vetëkënaqësi boshe. Ishte në dëshirën e Komisioni, por edhe të studiuesve, përfshirja në studim edhe e shkollave publike, që rekomandimet për ne të ishin edhe më domethënëse. Kjo gjë nuk u mundësua nga Ministria në këtë fazë, por duke qenë ky studimi i parë, kemi shpresë që në të ardhmen të ndërmarim studime të tjera që pasurimi i ndërsjellët të jetë më i plotë.

EKIPI I STUDIMIT

Ekipi i studimi u ndërtua që nga fundi i vitit 2016 dhe përbëhet nga: Dr. Skerdi Zahaj; Dr. Gerda Sula, studiues; nga Zonja Mirela Andreozzi si koordinatorë; ekipi i ekspertëve: Z. Lorenc Gjurgaj, Z. Kristjan Ndoka, Znj. Malvina Përgega, për informatizimin e të dhënave dhe ndjekjen e punës në terren; Grupi i studenteve për mbledhjen e të dhënave në terren si dhe nga Koordinatorja kombëtare, për lehtësimin e krejt procesit si dhe kontaktet me shkollat dhe Ministrinë.

Secili prej anëtarëve ofroi kohën e tij/saj, çdo javë, çdo muaj dhe çdo herë që është dashur edhe përtej takimeve, për të siguruar që ky dokument kërkimor të ishte në nivelin më të lartë akademik dhe që t'i përgjigjej orientimeve të përcaktuara nga koncepti, misioni, qëllimet dhe objektivat e projektit. Puna që jo e vogël, afatet e viti akademik jo gjithmonë aq të favorshme për mbajtjen e ritmeve që puna kërkonte, megjithatë falë angazhimit të të gjithëve ia dolëm.

PARAQITJA E STUDIMIT

Me datën 16 nëntor në ora 10.00 Komisioni Kombëtar për Edukimin Katolik Shqiptar prezantoi në ambientet e Universitetit Zoja e Këshillit të Mirë në Tiranë,

Studimin mbi institucionet arsimore para universitare katolike në Shqipëri, rëndësinë dhe vlerat e shtuara që ato sjellin.

Në aktivitet ishin të pranishëm Nunci apostolik, Imzot Massafra, Imzot Frendo, Imzot Peragine, Zv Ministri i Arsimit, Zoti Demo, Sekretari i përgjithshëm i Organizatës Ndërkombëtare të Edukimi Katolik OIEC, Zoti Philippe Richard, përfaqësues nga të gjitha komunitetet fetare, Kryetarja e Komitetit të Kulteve Znj Aliko, Rektori i universitetit Katolik, përfaqësues institucione të arsimit Izha dhe Isha, Drejtori i Caritasit Kombëtare dhe përfaqësues të Caritasëve të tjera, përfaqësues së Organizatave joqeveritare që kujdesen për edukimin, Drejtuesit e shkollave tona, Rregulltare e miq të edukimit,

disa përfaqësues të Ambasadave, përfaqësi nga nxënësit dhe prindër.

Në fjalën përshëndetëse, Imzot Angelo Masafra, President i këtij komisioni si edhe Kryetari i Konferencës Ipeshkvnore Shqiptare, shprehu falënderimin e tij për punën me përkushtim të komisionit dhe të shkollave, në funksion të edukimit.

Në këtë kontekst të ri, tha ai, ka rëndësi shumë të madhe angazhimi edukativ që ne, shkollë katolike, synojmë të marrim si sfidë e cila nëse nga njëra anë na stimulon drejt njohjeve të dinamikave komunikuese dhe sociale të epokës në të cilën jetojmë, nga ana tjetër nuk duhet të na lërë të heqim dorë nga paraqitja e vlerave të lashta dhe gjithnjë aktuale të domosdoshme për formimin e personit njerëzor. Në fund Imzot Massafra në emër të Konferencës Ipeshkvnore Shqiptare, falënderoi të gjithë ata që punojnë në një fushë të tillë të çmuar dhe delikate me shpresën se rezultatet e arritura, larg nga çdo formë e vetëkënaqësie, të nxisin më tepër angazhimin për të formuar brezat e rinj dhe kështu fytyra e Shqipërisë së re të ketë tiparet e bukurisë së përvetshme të diturisë dhe vlerave morale.

Zëvendësministri i arsimit, sportit dhe rinisë, Ervin Demo vlerësoi kontributin e komunitetit katolik në sjelljen e vlerave në sistemin arsimor, por edhe në ruajtjen, lëvrimin e gjuhës dhe traditave të folklorit.

Aktiviteti u përshëndet edhe nga kryeministri Edi Rama përmes një letre, dërguar Imzot Massafres, ku vlerësoi angazhimin e Komitetit Kombëtar të Edukimit Katolik Shqiptar, si edhe garantoi se gjetjet dhe rekomandimet e studimit do të konsiderohen e vlerësohen nga institucionet përkatëse si vlerë e shtuar për t'i integruar ato në agjendën reformuese të sistemit arsimor në vend.

Pas paraqitjes së Studimit nga studiuesi Skerdi Zahaj, në debatin e shkurtër që u hap në vijim, u diskutua mbi rekomandimet e dhëna prej studiuesve, të gjitha të mbështetura në gjetjet e Studimit.

Në vazhdim janë katër rekomandimet që Qendra Hap pas hapi, na bëri pas mbarimit të studimit:

Rekomandim 1: Përmirësimi i kuadrit ligjor dhe ngritja e mekanizmave për mbështetjen e edukimit dhe arsimit të çdo fëmije, duke këmbëngulur në hartimin e buxhetit për çdo fëmijë. Në këtë mënyrë do të sigurohet që

shkollat katolike të financohen nga shteti për arsimimin e qytetarëve shqiptarë.

Rekomandim 2: Nxitja e përfshirjes së fëmijëve me prejardhje vulnerabël dhe në zona të thella rurale, me qëllim ofrimin e mundësive të barabarta për arsimim dhe edukim të çdo fëmije, pavarësisht prejardhjes së tij/saj.

Rekomandim 3: Krijimi i mundësimit të bashkëpunimit mes institucioneve arsimore publike dhe atyre katolike, me qëllim përmirësimin e mundësive për një arsimim dhe edukim cilësor për çdo fëmijë. Ky bashkëpunim mund të shtrihet në të gjithë elementët përbërës të arsimit: që nga mbështetja profesionale e mësuesve, të përmirësimi i kurrikulës me zgjedhje, tek ndarjet e përvojave të suksesshme për mbështetjen e nxënësve që të arrijnë rezultate më të larta në shkollë dhe të kenë dëshirë të përfshihen në shkollë. Për më tej, të krijohen mundësitë për studime të mëtejshme mbi analizimin më të thelluar të problematikave të përbashkëta dhe specifike të shkollave, me qëllim eksplorimin e rrugëve të mundshme për përballjen e sfidave në arsimin shqiptar.

Rekomandim 4: Eksplorimi i faktorëve që ndihmojnë në përmirësimin e marrëdhënies së fëmijës me shkollën, me të nxënësit, me nxënësit e tjerë dhe me komunitetin në përgjithësi. Këta faktorë mund të ndihmojnë arsimin shqiptar në përmirësimin e marrëdhënies së nxënësve me shkollën, si element kyç në përmirësimin e rezultateve të të nxënësit dhe të zhvillimit të vlerave qytetare të një shoqërie demokratike.

Studimin në detaje mund ta gjeni pas datës 27 nëntor në faqen zyrtare të Webit: katolik.al

Natyrisht studimi sapo ka mbaruar dhe i takon Këshillit drejtues dhe të gjithë rrjetit të edukimit katolik t'i studiojë, dhe të marrë në konsideratë rekomandimet dhe krejt studimit për t'i konkretizuar apo për t'i thelluar më tej. Në një farë mënyre duket se ecja, e filluar prej kohësh në fakt, është në një pikë zhvillimi për kah përmirësimi i cilësisë së edukimit.

Uroj që ky studim të na gjejë të hapur, të gjithëve ne që edukimin e kemi përzemër. Uroj që të na nxitë për të përmirësuar cilësinë e edukimit, që ta përmbushim kështu misionin tonë të shërbitimit ndaj njeriut dhe ndaj së ardhmes, me bindjen se, edhe edukimi është një nga format më të larta të shprehjes së dashurisë për tjetrin.

Mbi mondanitetin shpirtëror dhe lutjen

Meditim për Rregulltarë e Meshtarë për Dioqezat e Tiranë – Durrës dhe Rrëshen

E hënë 23 tetor 2017. Katedrale e Shën Palit Tiranë

Nga Dom Arjan DODAJ

vijon nga numri i kaluar

Kemi nevojë atëherë të fitojmë mbi këtë kundim të të qenit të identifikuar në shekullin në të cilin jetojmë, sepse humbasim lidhjen me misionin tonë për të qenë jo vetëm lajmëtarët por mbi të gjitha për të qenë të aftë të jemi mësues të jetës për njerëzit që Zoti na ka besuar, të jemi udhëheqës të sigurtë, transparentë, mbi të gjitha përmes shembullit të jetës, lajmëtarë jo vetëm të fjalës ose me fjalë, por me vepra dëshmie, që rrënojnë në zemrat e tyre, në mendjet e tyre, në zgjedhjet e tyre praninë e Krishtit Shëlbues!

Një tjetër pikë që është para të fiksuarit në këtë shekull është paaftësia e të kuptuarit të nevojës që kemi ne për eksperiencën e HIRIT SAKRAMENTAL, eksperiencën e të ushqyerit me Krishtin Eukaristik e të Mëshirshëm, kjo eksperiencë e Mëshirës që meshtari bën mbi vetë ekzistencën e tij, bëhet mundësi e fortë e dhembshurisë ndaj njëri-tjetrit dhe na bën vegla të mëshirës nëpërmjet sakramentit të Mëshirës, që është Rrëfimi. Kjo është shumë e rëndësishme, duhet të fillojmë të përdorim më shumë rrëfyestoret tona, të jetojmë më shumë në Kishat ku ndodhemi. Nëse nuk jeton në Kishë meshtari as populli i Zotit nuk do vijë aty.

Shën Gjon Maria Vianney thoshte: “lëroni një qytezë, një fshat pa prift dhe pas një viti populi do përfundojë të adhurorë kafshët!”. Për këtë është e rëndësishme që të fillojmë të përdorim vendet ku po jetojmë me lutje, me shërbim, me durim. Në fakt puna e parë që bëri Curato d'Ars. Kur erdhi Ars, mori një fshesë e filloi të pastrojë, e më pas u ul në bankën e fundit dhe filloi të sodisë Kryqin, unë e pashë dhe ai më pa, nëse e lejojmë veten të shihemi nga Kryqi do të mesojmë nga shikimi i tij që të shikojmë edhe ne tjetrin!

2) Pjesa e dytë: Lutja

Në takimin e sotëm mbi Lutjen, mund të bëjmë një përshkrim së bashku duke ecur me Ungjillin e Lukës, pasi Luka është Ungjilltari që më shumë na flet mbi lutjen:

1. Lutja e Jezusit.

-Në kapitullin 4,42 na flet për Lutjen e Jezusit në mëngjes herët, pastaj na flet për lutjen mbi mal 6,12 kur lutet për të zgjedhur të 12. Lutja kur merr pagëzimin 3,21 dhe zbret Shpirti i Shenjtë mbi të.

2. Lutja Jonë

Luka na flet për Lutjen tonë:

11,5-8 Miku Këmbëngulës

18,1-8 Vejusha me gjyqtarin e pandershëm ku na jep arsien përse është e nevojshme të lutemi për herë dhe pa u lodhur!

3. Shembuj lutjeje

Luka na jep shembuj Lutjeje të Jezusit, e të njerzve

-Përballë këtyre shembujve të lutjes në Ungjill, hasim vështirësitë për tu lutur në jetën tonë personale dhe që na rrethon, duke u nisur nga eksperiencia e vuajtjes, dhe e padrejtësive ndaj popullit të Zotit që na është besuar dhe ndaj situatave konkrete në jetën tonë. Shpesh herë në këto kontekste edhe ne mund të mendojmë: Ku është Zoti, përse nuk ndërhy?

Por janë po këto, ose edhe vështirësi të tjera

që duhet të kapërcehen, përndryshe Lutja jonë do të ishte shumë artificiale dhe pak e qëndrueshme.

Është në këto situata që duhet të mësojmë eksperiencën e “heshtjes”. HESHTJA është themelore për një Lutje autentike, ajo përballë Zotit, përmban në vetvete gjithë situatat që jetojmë ne me popullin e Zotit. Heshtja është fillimi real i Lutjes, sepse nëpërmjet këtij gjesti manifestohet eksperiencia reale e besimit në Zotin!

Në këtë lutje kuptojmë që po e njohim më shumë Zotin e kryqëzuar, ku na manifeston fytyrën e Tij, e nëpërmjet pamjes së fytyrës së Zotit të kryqëzuar, kuptojmë diçka më shumë mbi vuajtjet që janë të përplasma mbi burat e gratë, fëmijët e të moshuarit e kohës sonë.

E ndërsa Krishti i kryqëzuar na manifeston fytyrën e Tij në popullin e Zotit që vuan, në të kryqëzuarin e mishëruar në grigjën që Zoti na ka besuar, këtu, Lutja nuk është më fryt i mendimeve ose kërkesave të mia, por fryt i shpirtit që Lutet në mua! (Rm8,14-27)

Pra kur jemi të hapur, ose për më shumë, jemi të dorëzuar ndaj prezencës së Zotit në ne, Lutja atëherë është një realitet shumë i thjeshtë që buron nga shpirti kur janë vënë në fillim themelet e duhura.

Është nga kjo eksperiencë e thjeshtë Lutjeje që në Lutje kemi prezent çdo person ose situatë që jetojmë.

J.H. Newman thotë:

-**Për në famulli:** Vigjilencë, moslodhje, prezent me shpirt, butësi, përvujtëri, gadishmëri, dashuri, shqyrtim të shpirtave...

-**Në takim me të sëmurët:** modesti, mëshirë, besim në Krishtin, qëndrueshmëri, ciltërsi...

-**Në katekizëm:** durim, xhentesë, respekt, humor të mirë, kthjelltësi në shpjegim, urtësi dhe të folur me vend...

Pra mesojmë këtu një program të bukur moral, një program të bukur lutjeje një program që na çon drejt shenjtërisë.

Arritja e madhe është rruga e Shenjtë.

Për këtë arritje kushdoqoftë angazhimi ynë,

Lutja është e domosdoshme! Shën Filipi Ner thoshte që një njeri pa Lutje është si një kafshë që nuk ka arsye!

Lutja pra i jep dritë të gjithë jetës sonë, i jep arsien përse të shpësojë dhe te besojë!

Edukata e Lutjes është pra si autenciteti ynë personal si dhe të kerkojmë brenda nesh zërin e Shpirtit që lutet në ne. Pa këto dy faktor nuk ka Lutje të Krishterë: sepse është shpirti që Lutet në ne dhe kjo është karakteristika tipike e Lutjes së Krishterë.

4. Efektet e Lutjes.

Lutja është një vegël e fortë kundër pasioneve ose epsheve. Fatkeqësisht, jemi gjatë ditës nën vrullin e mijëra axhitimeve mondanë, hutimeve ose mjaq keq, e pra Lutja është një ndihmë e madhe, si ajo personale, ashtu ajo publike.

Kjo lutje, si ndihma e një vëllau ose motre në fe, do të na ndihmojë, sikur të na vendoste një dorë në krah, e të na përmbante përballë një fjale që mund të shprehim me inat, ose një fjale të thënë pa menduar, ose shaka që mund të bëhen pa konsideruar, ose zgjidhje të situatave pa reflektuar, të tilla pra janë ndihmat që na jep lutja konkretisht.

Lutja, pra na ruan nga rënia viktimë në turbinën e pandalshme të mondanitetit e të epsheve.

Kur pra do të fillojmë çdo vepër tonën, me mendjen tek Hyji, duke punuar për Atë, për të bërë vullnetin e Tij, do kerkojmë bekimin e Tij, e do e zbatojmë në ndodhitë e gëzueshme ose të trishtueshme të jetës. Atëherë do të ndihemi të shtyrë, për të menduar përherë prezencën e Tij në ne, si Person i gjallë, do të jemi në gjendje të bashkëbisedojmë me Të, me thjeshtësi e besim të plotë në brendësinë e shpirtit, e do të ndiejmë shoqërinë e Zotit më pranë se atë të miqve, duke jetuar e shijuar në çdo situatë adhurimin e Hyjit.

Njeriu që lutet, nuk është më ai i përparshmi, por gradualisht, pa e kuptuar, thith parime të reja të Shpirtit, Lutja pra bëhet kështu vegla e miqësisë Hyjnore, dhe e formimit në Hyjin.

Sinodi: të rinjtë protagonistë në ndërtimin e një bote më të mirë

Nga data 11 deri më 15 shtator, pranë Auditorium-it të Kuries së Përgjithshme të Jezuitëve, në Romë, u mbajt Seminar ndër-kombëtar mbi kushtet dhe rrethanat e të rinjve në botë, në kuadrin e përgatitjes së Asamblesë së XVI të Përgjithshme të Rregullit të Sinodit të Ipeshkvijve mbi temën 'Të rinjtë, feja dhe shohitja e thirrjes shenjtë', që do të zhvillohen në muajin tetor të vitit 2018.

Në Seminar morën pjesë 82 të dërguar përfaqësues prej pesë Kontinenteve: 21 të rinj, 17 ekspertë prej universiteteve katolike, 15 ekspertë prej universiteteve tjera, 20 edukatorë e veprimtarë të baritorisë rinore dhe vokacionale, 9 përfaqësues të organizmave të ndryshëm të Selisë së Shenjtë.

Nga pikëpamja gjeografike, 52 pjesëmarrës ishin nga Evropa, 18 nga Amerikat, 7 nga Azia, 4 nga Afrika, 1 nga Australia. Posaçërisht domethënëse ishte prania e të rinjve që vinin prej konteksteve të ndryshme gjeografike, shoqëro-kulturore dhe fetare: ata kontribuan në mënyrë aktive në ditët e studimit, duke hapur dhe mbyllur punimet me eksperiencën e tyre të jetës dhe me reflektimet e tyre. Pasi që Seminari ishte i hapur edhe për të gjithë ata të ishin të interesuar për këtë temë, morën pjesë edhe afër 50 mysafirë, mes të cilëve edhe disa të rinj.

Gjatë punimeve u trajtuan temat që ishin programuar si: të rinjtë e identitetit, të rinjtë dhe përpunimi i projekteve, të rinjtë e teknologjia, të rinjtë dhe

transcendencë. Çdonjërsë temë i është kushtuar një sesion, duke u nisur nga meditimet biblike, për të vijuar pastaj me debatin e të gjithë pjesëmarrësve, dhe punën në grupe të vogla gjuhësore.

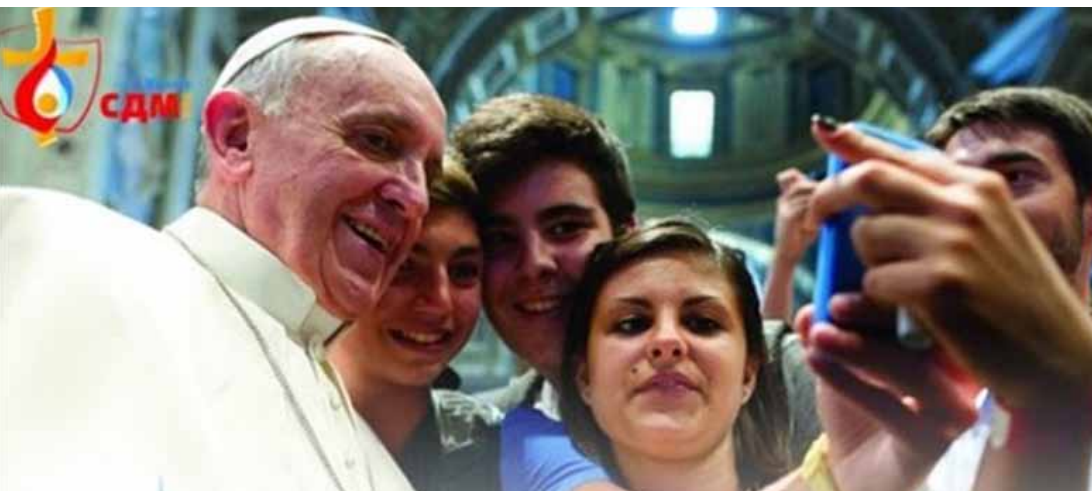
Në sesionin e parë, u dëgjua dëshmia e pesë të rinjve, të cilët, mes tjerash, folën mbi situatat konkrete ku ka konflikte të armatosura, pastaj u fol për rikuperimin e vlerave, për ballafaqimin me sfidat e përditshme, për impenjimet dhe përcaktimet e jetës nga ana e të rinjve.

Në sesionet tjera u trajtua tema e identitetit, të rinjtë dhe puna, të rinjtë e emigracioni, të rinjtë e impenjimi shoqëror, si dhe të rinjtë e

impenjimi politik. Nga dëshmitë dhe debati dolën në pah, nga njëra anë problematikat e ndërlukuara në nivelin antropologjik, moral e relacional, e nga ana tjetër perspektivat interesante, që mund të përshkohet në fushën e ungjillëzimit.

Të rinjtë kërkuar mbështetjen e Kishës, paraqitjen e figurës së Jezu Krishtit në mënyrë tërheqëse e bindëse, për të çuar përpara impenjimin e tyre dhe për t'i realizuar dëshirat, do të thotë për të qenë protagonistë në ndërtimin e një bote më të mirë, u tha në mbyllje të punimeve të Seminarit.

Dokumenti i Sinodit, "hartë" për Kishën dhe të rinjtë

Dokumenti përgatitor i Sinodit të Ipeshkvijve kushtuar të rinjve është "fryt i një shohitjeje të urtë e jo përvijimi i një modeli abstrakt". Kështu shkruan atë Diego Fares në revistën e jezuitëve italianë "Civiltà Cattolica" (Qytetërimi Katolik), duke e quajtur dokumentin "hartë për udhën sinodale".

Jezuiti argjentinas vë në dukje se **Kisha hyn në dialog me të rinjtë jo si "mësuese", pos si "dishepulle", si Kishë, që, përmes të rinjve,**

mund të dëgjojë zërin e Zotit. Me dëshirën e Papës Françesku, në sinodin e ardhshëm të tetorit 2018, që do t'u kushtohet pikërisht të rinjve, Kisha do të mundohet të kuptojë si duhet ta shoqërojë rininë për ta bërë vërtet, protagoniste të jetës së vet.

Një pjesë e madhe e artikullit u kushtohet marrëdhënieve të Papës Françesku me të rinjtë. Atë Fares vëren se **Ati i Shenjtë vlerësohet, pasi nuk lexon thjesht tekstin, që i vënë përpara,**

por dialogon me të rinjtë dhe u përgjigjet edhe pyetjeve të vështira. Në Dokumentin për Sinodin vihet në dukje se bota rinore është e shumëllojshme, prandaj **të rinjtë duhen parë në përmasën e tyre ekzistenciale, aty ku jetojnë konkretisht.** Në të kundërtën e vendimeve kalimtare e të përkohshme drejt të cilave i shtyn bota, **Papa Françesku i nxit të rinjtë të rrezikojnë, të jenë kërkues e guximtarë, "të vënë në lojë gjithçka për një ideal".**

Feja, shohitja dhe thirrja, vijon revista "Civiltà Cattolica", janë shtyllat mbi të cilat **ngrihet Dokumenti.** I gjithë teksti, thekson jezuiti argjentinas, "niset nga pyetja, që Kisha i bën vetvetes: **si t'i shoqërojmë të rinjtë në mënyrë që ata ta kuptojnë thirrjen e Zotit e, si t'u kërkojmë atyre ndihmë për të ungjillëzuar më mirë**". Kriteri, vijon atë Fares, për të dialoguar me të rinjtë është "zgjedhja e një teme me rëndësi themelore, për të cilën të jenë gati ta ndryshojnë jetën". Për këtë, Kisha duhet të gjejë gjuhë të reja në punën e saj baritore, gjuhë plotësisht të kuptueshme nga të rinjtë.

500 vjetori i Reformimit

Nga Mons. Henricus VELDKAMP

Të dashur vëllezër dhe motra në Krishtin!
Fola me Ipeshkvin tim, i cili ishte ftuar për të ardhur këtu dhe për t'ju folur për Reformimin dhe në veçanti për Martin Luterin nga këndvështrimi katolik. Ai nuk vjen dot. Krejt javën i'a ka kushtuar vizitave baritore në periferinë e Tiranës. E pyeta të shkojë unë të flas në vendin e tij për t'u bashkuar me festën e Protestantëve. "I bëni shumë të fala," më tha, "fol në emrin tënd. Ti je katolik. Por, mos u trego shumë i rreptë, ji mëshirshëm!"

Atëherë, ja ku jam, të flas në emrin tim. Të paraqes vetën: jam me origjinin Hollandez. Kam 25 vjet ne Shqipëri. Jam shuguruar meshtar para 20 vjetve këtu në Tiranë prej duarve të Mons. Rrok Mirditës. Pastë Dritë! Më pak se një muaj Papa më ka dhënë një titull nderi dhe mund të quhem "Monsinjon". Jam një fije hezitues për të kremtuar 500 vjetorin e Reformimit. Pse? Si mund të jetë ndarja më e madhe qysh prej ndarjes së vitit 1054 një festë? Megjithatë e mendova të përshtatshme që të vishem me rroba festive. Jam shumë i kënaqur dhe i lumtur se pastori juaj na ka ftuar me këtë rast, që të flasim haptas me ju mbi temën "Si e shohim Martin Luterin sot". Jam rehat dhe s'jam rehat! Ka dëshpërim dhe shpresë! Kur dëgjojmë lutjen plot me pasion të Zotit tonë Jezus për njësinë (Gjoni 17: "Që të gjithë janë një!") mund të supozojmë me siguri se Ai vuajti tmerrësisht nga prospekti i shkatërrimit të njësisë së Kishës së Tij. Të shtoj menjëherë, se besoj që nuk ka qenë qëllimi i Luterit për të filluar një kishë të re. Ka qenë një aksident. Një aksident fatkeq.

Sidomos, kur ndarja bëhej politike dhe tejkalonte në luftëra plot mizori nga të dy anët. S'ka patur aspak lidhje me krishtërimin. Mbasi faji u gjet sidomos në vet Kishën, faji i Luterit u zbut nga disa Papë të këtij shekulli dhe nga ata të kaluarit. Papa jonë Françesku e ka theksuar këtë në shumë raste. Disa thonë me zë të ulët se ai, Papa i surprizave, don me shpall reformuesin e debatuar të shenjt!

Ju numëroj thjesht disa fakte për ta gjetur balancin: Martin Luteri reduktoi numrin e sakramentëve nga 7 deri në 2. Theu kushtin e celibatit dhe u martua me murgeshën Katerinën von Bora, që gjithashtu theu kushtin e celibatit. Ai inkurajonte dhunën në luftën e bujqëve dhe përgatiste rrugën për reformatoret e tjerë, në kohën e tij vetëm katër: Melancton, Zwingli, Kalvin dhe mbretin e Anglisë Henri VIII, por mbas 5 shekujve kemi jo më pak se 15.000 denominacione. Për mua atëherë, që lutem bashkë me Krishtin dhe me Papën për njësinë, është pak e rëndë për të parë Reformimin si arsye feste. Tani ju lutem mos prisni një argument akademik, argumenti im është vetëm emocionues. Jam i pikëlluar, sepse mendoj se edhe Jesusi është i pikëlluar. Jesusi don njësinë. Ka ëndërruar një bari dhe një grigjë. Sa larg është krishtërimi nga ky vizion! Autoriteti i Papës nuk pranohet nga fëmijët e shkizmave, qoftë ortodoksët, qoftë Protestantët. Është për t'u hidhëruar, sepse të Krishterët nuk duhet të ndahen në çështjet e jetës e të vdekjes, por janë! Duhet të kenë të njejtin opinion mbi të keqen e abortit dhe të kontraktivëve, mbi ndihmën e vetvrasjes dhe eutanazinë, mbi aktivitetin ho-

moseksual dhe mbi transgjendërizmin, por nuk i kanë! Sepse nuk e dëgjojnë pasardhësin e Shën Pjetrit dhe Magisterium-in e tij. Ndershmërisht duhet të shtojmë edhe gjërat e mira të Martin Luterit: ka theksuar Pagëzimin e fëmijëve, ka pranuar prezencën reale të Krishtit në Eukaristinë, ka dashur shumë Shkrimin e Shenjt dhe ka patur guximin e lirisë për të kritikuar abuzimet brenda Kishës.

Prapë jam i pikëlluar sepse shumë Protestantë, duke mos dëgjuar mësimin e Magisterium-it, ende nuk e kanë zbuluar dhuratën e madhe, që Jezusi i ka lënë njerëzimit: Nënë e tij! Në këtë vit të jubileumit 2017 të mos kesh aspak vëmendje për 100 vjetorin e Fatimas dhe Revolucionit rusë, të dy morën kulmin në tetor 1917, dhe të mos kuptosh lidhjen e të dyjave, do të thotë: studio! Informohu për situatën kritike dhe të rrëzikshme botërore në ditët e sotme. Zbulo se Europa është në një krizë shpirtërore. Ajo, nëna e Jezusit, ka pranuar rolin e Nënës së gjithë njerëzimit. Ajo dëshiron të jetë Nëna e çdo njeriu. Dhe po, guxoj të them, se ky është edhe vullneti i Atit. Ajo është Eva më e mirë, për të na treguar Adamin më të mirë!

Nëse të gjithë admirojmë Salomonin për vendimin e tij fiktiv, që trupi i foshnjës së debatuar të ndahet, pse atëherë jemi të qetë kur coptohet foshnja e dytë e Marisë, që është Kisha e Krishtit???

Njihni Nënë Tuaj! Nënë Tonë!

Ajo nuk ka asnjë interes tjetër përveç... të na bashkojë!

Tirana, 20 tetor 2017

Nga Mt Malvina DOÇI f.m.a.

Komisioni Baritor Rinor i dioqezës sonë Tiranë – Durrës duke parë nevojën e Kishës që ka në lidhje me thirrjet është angazhuar të përgatisë disa momente formimi për grup-mosha të ndryshme si: pre-adoleshent, adoleshent dhe të rinj. Tema e cila do i shoqërojë të rinjtë këtë vit është: *Shikojmë, dëgjojmë, veprojmë si Pjetri*.

Gjatë këtij viti të rinjtë janë të ftuar të bëjnë një itinerar besimi dhe të njohin më shumë personalitetin e tyre të pasqyruar nëpërmjet figurës së Shën Pjetrit e cila është një figurë shumë e afërt me atë e të rinjve. Pjetri është një figurë që shpreh frikë për të takuar Zotin dhe pasi e takon e njih shpreh një entuziazëm për ta ndjekur atë.

Të rinjtë tanë kanë nevojë të shohin, kanë nevojë të dëgjojnë, kanë nevojë të bëjnë një hap të rëndësishëm dhe të guximshëm për jetën e tyre.

Takimi i parë Dioqezan mbi thirrjen ishte i karakterizuar nga disa dëshmi të jetës së kushtuar, të rinjtë kanë pasur mundësinë të dëgjojnë dëshminë e një meshtari, një seminaristi dhe dëshminë e një motre. Gjatë këtij takimi na nderoj me një vizitë të shkurtër dhe Arqipeshkvi

Ecjet thirrore

ynë Imzot Gjergj Frendo i cili i përshëndeti të rinjtë pjesëmarrës me një mesazh të thellë dhe inkurajues duke i nxitur ata të jenë të hapur ndaj projektit që Zoti ka për secilin, dhe mos të kenë frikë t'i përgjigjen thirrjes që Zoti.

Ecjet e thirrjeve përfaqësojnë një shërbim që ju ofrohet të gjithë atyre të rinjve që dëshirojnë të shqyrtojnë projektin e Zotit në jetën e tyre. Dimensioni i përgjigjes së thirrjes vetjake nuk është një dimension i vetvetishëm: nevojitet një shqyrtim i thellë; që Shpirti i Shenjtë të ndihmojë të pranojë

një thirrje ose një karizëm gjithmonë përmes një ndërmjetësimi nga personat dhe Kishës.

Prandaj është e nevojshme, që çdo i ri të shoqërohet në ecjen e vet për të takuar zemrën e Atit, duke e ndihmuar që të zbulojë, të pranojë dhe të realizojë, në liri, thirrjen e vet personale, cilado qoftë ajo, me një qëndrim mirënjohjeje. Ky është qëllimi për të cilën ecjet e thirrjeve janë të përfshira brenda baritores rinore. Kjo është një detyrë bamirësie ndaj çdo të riu që të ndihmohet për të zbuluar vendin e tij në Kishë.

FLAMURI KUQ E ZI

N'atë pervjetor u gjetem mjerisht pa një flamur
për një tubim nderimi, jashtë vorresh të Martirët,
aty ku na' i vranë burrat, mbështetun tek ai mur,
ato gjaksorë të ndytë, vëllazen me vampirët.

U mblothem kund 20 dhe nisem lutje n'Zot,
sa pak që paskan ardhë, martirët s'duhën harrue...
Sejcili hodh petale t' perzieme bashkë me lot
dhe emnat n'mur persri, dikush nisi me i' shkruie..

U'afriue Marija plakë dhe nxuer nga gjoksi i rëmë
një kmishë të lyme n'gjak t' burrit vrà me shokë,
mbas sajë edhe Rudina një veladon të shkrramë,
të priftit, vllaut të sajë, i pushkatuem n'kete tokë...

I shtrimë permby atë mur, të kuqen bashkë me t'zeze,
aty ku rrahën plumbat atë natë me hanë të plotë,
na u' duk se n'atë Altar dy drita kishim ndezë,
Ai ishte Flamuri, besoj ma i bukri n' botë...

Gjosh Vasia, Mergim-Tetor-2009

SHPIRTRAT

Shën Anna Katharina Emmerich (Mistike)

„Ah“, thoshte shpesh mistikja e famshme, „sa shumë u duhet të vuajnë shpirtat e të vdekurve për shkak të indiferencës së tyre tokësore, përshtirërisë së rehatshme, për shkak të mungesës së dëshirës për Zotin dhe dëshirës për shpëtimin e të tjerëve. E si duhet t'u vihet ndryshe në ndihmë atyre, përveçse jo nëpërmjet dashurisë pendestare, e cila flijon për ato shpirta po ato hire, që vetë ato i kanë lënë pas dore kur ishin në jetë? Shenjtërit në Qiell nuk mund të bëjnë më për to fli dhe pendesë; ato e presin këtë gjë prej fëmijëve të Kishës Mundimtare (tokësore).

Ah sa shumë e dëshirojnë ato shpirta këtë gjë! Ato e dinë, se asnjë mendim i mirë, asnjë dëshirë e sinqertë që ka për to një i gjallë, nuk është pa ndikim për to; e megjithatë, sa pak veta shqetësohen për ato shpirta...! Ai që mund ta kuptonte si unë gjithë këtë, ai do përpiquej me siguri me të gjitha fuqitë për t'i ndihmuar. Çdo vepër e sakrifikuar për to, çdo lëmoshë apo vuajtje, shkon menjëherë në të mirë të atyre shpirtave; dhe ato do jenë po aq të gëzuar dhe të lumtur sa edhe një i përvëlur nga etja, të cilit i ofrohet një gllënjë ujë i freskët“.

SIMPOZIUM DIOQEZHAN PËR TË RINJ

«Ne nuk mundemi që të mos flasim për çka kemi parë e dëgjuar» (Vap 4,20)

TË RINJTË, BESIMI DHE SHOSHITJA PËR THIRRJEN Universitet Katolike ‘Zoje e Këshillit të Mirë’ Tiranë 8-9 Dhjetor 2017

E premte 8 dhjetor: Koha jonë

- 15.30 Mirësëardhja dhe regjistrim
- 15.45 Mesha e Shenjtë – Festa e Zojës së Papërlyer
- 16.30 Ndërhirje nga ana e arqipeshkëvit i Tiranë-Durrës
- 16.40 Analiza e realitetit: Historia e kohëve të fundit dhe të pranishëm
- 17.30 Pushim
- 17.45 Dëshmimet
- 18.30 Pushim
- 19.00 Vigjila e lutjes (Kisha e Zojës Ndhmëtare)

E shtune 9 dhjetor:

- 09.00 Lutja e mëngjës në sala
- 09.15 Shpjegim i punës dhe ndarja në grupet
- 11.00 Pushim
- 11.30 Sfidat: Ungjilli dhe ungjillizimi
- 12.30 Drekë & Festa
- 14.30 Grupet e punës: Kisha që dëshirojmë
- 16.30 Plenar – konkluzionet
- 17.30 Mbyllja zyrtare dhe dërgimi i të rinjëve

KOMISIONI BARITOR RINOR TR-DR
dhe Pastoralja e Thirrjes

ARQIDIOQEZA TIRANË-DURRËS
Bulevardi Zhan D'Ark - Tiranë

